

فهرست مطالب

۱۵.	پیش‌گفتار
فصل نخست: حاکمیت اراده بر قراردادهای نوین	
۲۱.	فصل نخست: حاکمیت اراده بر قراردادهای نوین
۲۲.	۱. تعریف عقود معین و قراردادهای نوین
۲۴.	۲. پیشینه عقود معین و قراردادهای نوین در حقوق امامیه
۲۷.	۳. تقریر محل و عوامل نزاع فقهیان در قراردادهای نوین
۳۰.	۴. اصل اولی یا فقاهتی در مسئله
۳۴.	۵. اصل ثانوی یا اجتهادی در مسئله
۳۶.	۶. مستندات قاعده
۳۶.	۱۶. دلیل نخست: آیه وفا
۳۷.	۱۶.۱. نظریه مختار در معنای «أوقوا» و اثبات آن
۳۸.	۱۶.۲. سایر نظریه های فقهیان در معنای «أوقوا» و نقد آن
۴۰.	۱۶.۳. نظریه های فقهیان در «العقود» آیه وفا و نقد آن
۴۴.	۱۶.۴. طرح نظریه مختار در معنای «العقود»
۴۶.	۱۶.۵. اثبات نظریه مختار در معنای «العقود»
۵۵.	۱۶. دلیل دوم: آیه تجارت
۵۶.	۱۶.۱. دیدگاه اندیشمندان در معنای مفردات الفاظ آیه
۵۶.	۱۶.۱.۱. معنای نهی در «لاتأكلا»
۵۷.	۱۶.۱.۲. معنای «اموالكم» و «بينكم»
۵۷.	۱۶.۱.۳. معنای «اكل مال غير»
۵۹.	۱۶.۱.۴. معنای «بالباطل» و «عن»
۵۹.	۱۶.۵. معنای تجارت
۶۰.	۱۶.۱.۶. معنای «تراض»
۶۰.	۱۶.۲. نحوه استدلال به آیه تجارت برای اثبات قاعده
۶۲.	۱۶.۳. دلیل سوم: حدیث نبوی طیب نفس
۶۳.	۱۶.۴. دلیل چهارم: حدیث نبوی مشهور شرط
۶۳.	۱۶.۱.۱. ادلّه تعريف اخص معنای شرط
۶۴.	۱۶.۱.۲. دلیل نخست: قول لغشناسان
۶۴.	۱۶.۲. دلیل دوم: فهم عرف
۶۴.	۱۶.۳. دلیل سوم: اجماع
۶۶.	۱۶.۲.۱. ادلّه تعريف عام معنای شرط
۶۷.	۱۶.۲.۲. دلیل نخست: تمسک به تبادر عرفی
۶۷.	۱۶.۲.۳. دلیل دوم: تمسک به الغای خصوصیت

۶ قواعد آزادی قراردادی در حقوق امامیه

۶۸	۳.۲.۴۶. دلیل سوم: تمسک به روایات خاص.....
۷۰	۳.۴۶. بررسی و ارزیابی ادله خاص و عام معنای شرط.....
۷۰	۱.۳.۴۶. بررسی و ارزیابی دلیل لغتشناسان.....
۷۳	۲.۳.۴۶. بررسی و ارزیابی دلیل اجماع.....
۷۴	۳.۳.۴۶. بررسی و ارزیابی دلیل عرف.....
۷۹	۴.۴۶. نحوه استدلال به حدیث نبوی شرط برای اثبات قاعده.....
۸۰	۵. دلیل پنجم: حدیث تسلیط برای اثبات قاعده.....
۸۲	۶. استناد به ماده ۱۰ ق.م. برای اثبات قاعده.....
۸۲	۱۶. نحوه استدلال به ماده ۱۰ ق.م. برای اثبات قاعده.....
۸۳	۲۶. اشکال به نحوه استدلال ماده ۱۰ ق.م و پاسخ آن.....
۸۶	۷. قلمرو حاکمیت اراده بر قراردادها.....
۸۷	۸. عوامل محدودکننده حاکمیت اراده و آزادی قراردادی.....
۸۸	۹. مخالفت عرف و عقلا.....
۸۹	۱۰. مخالفت کتاب و سنت یا قانون.....
۹۱	۱۱. مخالفت اخلاق حسنی.....
۹۲	۱۲. مخالفت نظم عمومی.....
۹۲	۹. نتایج فصل.....
۹۵	فصل دوم: تبعیت عقد از قصد.....
۹۵	۱. اصطلاحات حاکمیت اراده بر قراردادها.....
۹۶	۱۱. تعریف عقد در قاعده.....
۹۸	۲۱. معنای قصد در قاعده.....
۱۰۰	۳۱. اقسام قصد در قاعده و معنای هر کدام.....
۱۰۳	۴۱. معنای اختیار مفاد قصد.....
۱۰۵	۵۱. قصد انشای صیغه عقد.....
۱۰۷	۶۱. معنای اراده باطنی و ظاهری و لزوم تطابق آن دو در قاعده.....
۱۰۹	۷۱. معنای رضا در قاعده.....
۱۱۱	۸۱. تفکیک قصد از رضا در قاعده.....
۱۱۴	۹۱. تفکیک اکراه از اجراء و اضطرار.....
۱۱۶	۱۰۱. معنای تبعیت در قاعده.....
۱۲۰	۲. مفاد تبعیت عقد از قصد.....
۱۲۱	۳. ایجادکنندگان قصد انشای عقد در قاعده.....
۱۲۳	۱۳. نحوه کاشفیت الفاظ از قصد انشای عقد.....
۱۲۵	۲۳. نحوه کاشفیت اشاره از قصد انشای عقد.....
۱۲۷	۳۳. نحوه کاشفیت کتابت از قصد انشای عقد.....

۷ فهرست مطالب

۱۲۸.....	۴.۳. نحوه کاشفیت عقد معاطاتی از قصد انشای عقد.....
۱۳۱.....	۴. شرایط تحقق و اجرای تبعیت عقد از قصد
۱۳۱.....	۱.۴. ایاز قصد با انشای عقد.....
۱۳۴.....	۲.۴. قصد مدلول ایازکنندگان قصد
۱۳۴.....	۳.۴. قصد معنای عرفی ایازکنندگان قصد
۱۳۵.....	۴.۴. تطابق اراده باطنی با اراده ظاهری در قصد انشای عقد.....
۱۳۶.....	۵.۴. تقدیم اراده باطنی بر اراده ظاهری در قاعده.....
۱۳۷.....	۶. شرط تمیز در قصد عاقد و عدم اختلال در قصد.....
۱۳۸.....	۱۶.۴. اثر خواب در قصد
۱۳۹.....	۲۶.۴. اثر مستی در قصد
۱۴۰.....	۳۶.۴. اثر بیهوشی و اغما در قصد
۱۴۱.....	۴۶.۴. اثر اکراه در قصد.....
۱۴۴.....	۵. مستندات تبعیت عقد از قصد.....
۱۴۴.....	۱.۵. مقتضای اصل در معاملات
۱۴۵.....	۲.۵. عقل
۱۴۶.....	۳.۵. اجماع
۱۴۶.....	۴.۵. آیات
۱۴۸.....	۵.۵. روایات.....
۱۴۹.....	۶. قلمرو قاعده.....
۱۵۰.....	۱۶. تبعیت نوع عقد از قصد
۱۵۵.....	۲۶. تبعیت اصل عقد از قصد
۱۵۶.....	۳۶. تبعیت آثار عقد از قصد
۱۵۸.....	۷. موارد تردید در شمولیت تبعیت عقد از قصد
۱۵۹.....	۸. توجیه موارد نقض تبعیت عقد از قصد
۱۵۹.....	۱.۸. نقض قاعده در برخی از موارد بیع فضولی.....
۱۶۶.....	۲.۸. نقض تبعیت عقد از قصد در معاطات
۱۷۲.....	۳.۸. نقض تبعیت عقد از قصد در ضمان عقد فاسد.....
۱۷۲.....	۴.۸. نقض تبعیت عقد از قصد در شرط فاسد
۱۷۲.....	۵.۸. نقض تبعیت عقد از قصد در بیع غاصب
۱۷۳.....	۶.۸. نقض تبعیت عقد از قصد در تُرک آجل نکاح موقت
۱۷۳.....	۹. نتایج فصل
۱۷۵.....	فصل سوم: نفی اکراه در قراردادها
۱۷۶.....	۱. تعریف و عناصر اکراه
۱۷۹.....	۲. شرایط تحقق و اجرای اکراه

۸ قواعد آزادی قراردادی در حقوق امامیه

۱۸۰.....	۱.۲. مُؤثّر بودن اکراه
۱۸۱.....	۲.۲. مُضیر بودن اکراه
۱۸۱.....	۳.۲. تأثیر امکان تخلص از اکراه در تحقق اکراه
۱۸۱.....	۱.۳.۲. تخلص از اکراه با انجام توریه
۱۸۳.....	۲.۳.۲. تخلص از اکراه با انجام معاملات و افعال مباح
۱۸۶.....	۳.۳.۲. تخلص از اکراه با انجام محرمات
۱۸۹.....	۴.۳.۲. تخلص از اکراه در اکراه بر یکی از دو امر
۱۹۱.....	۴.۴.۲. غیر قانونی بودن اکراه
۱۹۱.....	۵.۲. اکراه در حوزه قراردادها و مسئولیت مدنی
۱۹۲.....	۶.۲. اکراه در اضطرار و اجبار
۱۹۴.....	۷.۲. شرطیت اکراه نوعی در اکراه شخص
۱۹۶.....	۸.۲. ذی نفع بودن اکراه‌کننده یا شخص ثالث
۱۹۷.....	۳. مفاد نفی اکراه در قراردادها
۱۹۷.....	۴. قلمرو نفی اکراه در قراردادها
۱۹۸.....	۱.۴. اکراه عاقد توسط مالک
۲۰۰.....	۲.۴. اکراه دو نفر بر انجام امر واحد
۲۰۰.....	۳.۴. اکراه شخص به انجام یکی از دو امر
۲۰۱.....	۴.۴. اکراه در مال، جان و ناموس
۲۰۱.....	۵.۴. اکراه در خود شخص و وابستگان او
۲۰۲.....	۶.۴. اکراه در تشکیل عقد و استمرار آن
۲۰۴.....	۵. مستندات نفی اکراه در قراردادها
۲۰۴.....	۱.۵. آیات
۲۰۹.....	۲.۵. روایات
۲۱۶.....	عآثار اکراه در قراردادها و نحوه رفع آن
۲۱۷.....	۷. نقش اجازه در عقد مُکرّه
۲۲۳.....	۸. نحوه انتقال ملک در عقد مُکرّه
۲۲۳.....	۱.۸. ترسیم اصل در مقام ثبوت
۲۲۵.....	۲.۸. ادله نظریه کشف و نقل در مقام اثبات
۲۲۵.....	۱.۲.۸. مقررات حاکم بر معاملات در اثبات نظریه کشف
۲۲۷.....	۲.۲.۸. اطلاعات و عمومات ادله در اثبات نظریه کشف و نقل
۲۳۲.....	۳.۲.۸. ادله خاص در اثبات نظریه کشف و نقل
۲۳۴.....	۳.۸. ثمرة نظریه کشف و نقل در انتقال ملک
۲۳۷.....	۴.۸. اجازة مُکرّه با لفظ
۲۳۷.....	۵.۸. اجازة مُکرّه با فعل حاکی از رضای مُکرّه

۹ فهرست مطالب

۶.۸. اجازه عقد مُکرَه با نفس رضای شخص	۲۳۹
۹. شرایط اجازه عقد مُکرَه	۲۴۰
۱۰. سبقت اجازه بر رد	۲۴۰
۱۱. تطابق اجازه با عقد مُکرَه	۲۴۳
۱۲. فوریت و تراخی رد یا اجازه عقد مُکرَه	۲۴۴
۱۳. شرایط مُجیز در عقد مُکرَه	۲۴۵
۱۴. اهلیت مُجیز از زمان عقد تا زمان اجازه	۲۴۵
۱۵. اهلیت تصرف مُجیز در زمان اجازه	۲۴۶
۱۶. شرایط عقد مُجاز	۲۵۰
۱۷. اعتبار جمیع شرایط معتبر غیر از رضای مُکرَه در عقد مُجاز	۲۵۰
۱۸. اعتبار معلومیت تفصیلی و اجمالی شرایط معتبر در عقد مُجاز	۲۵۱
۱۹. نحوه رد عقد مُکرَه و اسباب آن	۲۵۲
۲۰. نقش لفظ در رد عقد مُکرَه	۲۵۳
۲۱. نقش فعل یا تصرف در رد عقد مُکرَه	۲۵۳
۲۲. حکم مبیع و ثمن بعد از رد عقد مُکرَه	۲۵۵
۲۳. حکم فسخ عقد مُکرَه از سوی اکراه‌کننده	۲۵۵
۲۴. نتایج فصل	۲۵۶
فصل چهارم: شروط ضمن قراردادها	۲۵۹
۱. معنای شرط در شروط ضمن قراردادها	۲۵۹
۱.۱. معنای «شرط» در لغت و عرف	۲۶۰
۱.۲. معنای شرط در قرآن کریم	۲۶۱
۱.۳. معنای شرط در روایات	۲۶۱
۱.۴. معنای شرط در اصطلاح خاص	۲۶۴
۱.۵. اصل در معنای شرط	۲۶۴
۱.۶. مفاد قاعدة شرط	۲۶۴
۲. مستندات شروط ضمن قراردادها	۲۶۵
۲.۱. آیات	۲۶۵
۲.۱.۱. آیه وفای عقود	۲۶۵
۲.۱.۲. آیات وفای عهد	۲۶۷
۲.۲. احادیث شرط	۲۶۹
۲.۲.۱. نحوه اثبات صحت شروط ضمن عقد با دو روایت گروه نخست	۲۷۲
۲.۲.۱.۱. معنای «المؤمنون» یا «المسلمون»	۲۷۳
۲.۲.۱.۲. معنای عند	۲۷۳
۲.۲.۳. معنای شرط	۲۷۴

۱۰ قواعد آزادی قراردادی در حقوق امامیه

۲۷۴.....	۴.۱.۲.۲. مفاد روایت شرط
۲۷۶.....	۳. اقسام شرط خمن عقد و آثار آنها
۲۷۶.....	۱.۳. شرط صفت
۲۷۷.....	۲.۳. شرط نتیجه
۲۸۱.....	۳.۳. شرط فعل
۲۸۲.....	۱.۳.۳. لزوم یا جواز وفای به شرط فعل
۲۸۴.....	۲.۳.۳. اجبار به وفا در صورت امتناع
۲۸۸.....	۳.۳.۳. حکم خیار مشروطه با امکان اجبار مشروط علیه
۲۹۰.....	۴.۳.۳. خیار در تuder شرط
۲۹۴.....	۴. شرایط صحت اشتراط شرط
۲۹۵.....	۱.۴. مخالفت شرط با کتاب و سنت
۳۰۳.....	۲.۴. مخالفت شرط با غرض عقلایی
۳۰۴.....	۳.۴. قدرت بر مورد شرط
۳۰۹.....	۴.۴. عدم منافات اشتراط شرط با مقتضای ذات عقد
۳۱۵.....	۵.۴. عدم اشتراط شرط مجھول و غرری
۳۱۵.....	۱.۵.۴. اشتراط شرط مجھول
۳۱۷.....	۲.۵.۴. اشتراط شرط غرری
۳۱۷.....	۱.۲.۵.۴. حصول غرر در شرط از منظر عرف
۳۱۹.....	۲.۲.۵.۴. حصول غرر در شرط از منظر کتاب و سنت
۳۲۰.....	۴. عدم اشتراط شرط مستلزم محال
۳۲۶.....	۷.۴. اشتراط شرط در ضمن عقد
۳۲۸.....	۸.۴. اشتراط شرط مُنجَر
۳۲۹.....	۵. سرایت فساد شرط به عقد
۳۳۰.....	۱.۵. تقریر محل نزاع
۳۳۱.....	۲.۵. اقوال و ادله فقیهان در مسئله
۳۳۱.....	۱.۲.۵. قول نخست: سرایت فساد شرط به عقد
۳۳۱.....	۱.۱.۲.۵. استدلال نخست قول سرایت فساد شرط به عقد
۳۳۳.....	۲.۰.۱.۲.۵. استدلال دوم قول سرایت فساد شرط به عقد
۳۳۴.....	۳.۰.۱.۲.۵. استدلال سوم قول سرایت فساد شرط به عقد
۳۳۷.....	۴.۰.۱.۲.۵. استدلال چهارم قول سرایت فساد شرط به عقد
۳۳۸.....	۲.۲.۵. قول دوم: عدم سرایت فساد شرط به عقد
۳۴۱.....	۳.۲.۵. قول سوم: قول تفصیل
۳۴۳.....	۴.۲.۵. قول چهارم: قول توقف
۳۴۳.....	۳.۵. نقش جهل به شرط فاسد در ثبوت خیار

فهرست مطالب ۱۱

۳۴۴.....	۴.۵. اسقاط شرط مُفسد در عقد
۳۴۵.....	۵.۵. نقش اسقاط شرط مفسد در عقد
۳۴۷.....	۶. نتایج فصل
۳۴۹.....	فصل پنجم: اقاله در قراردادها
۳۴۹.....	۱. معنای اقاله
۳۵۰.....	۲. مقایسه معنای اقاله با نهادهای مشابه آن
۳۵۰.....	۳. مقایسه اقاله با خیار
۳۵۱.....	۴. مقایسه اقاله با فسخ
۳۵۱.....	۵. مقایسه فسخ در عقود لازم و جائز
۳۵۲.....	۶. مقایسه اقاله با رجوع
۳۵۲.....	۷. مقایسه اقاله با جواز فسخ
۳۵۳.....	۸. مقایسه اقاله با انفساخ
۳۵۴.....	۹. نتیجه مقایسه نهادهای مشابه اقاله
۳۵۵.....	۱۰. قاعده بودن اقاله
۳۵۵.....	۱۱. ماهیت اقاله
۳۵۵.....	۱۲. نظریه فسخ بودن ماهیت اقاله
۳۵۶.....	۱۳. نظریه عقد جدید بودن ماهیت اقاله
۳۵۷.....	۱۴. نظریه بیع جدید بودن ماهیت اقاله
۳۵۸.....	۱۵. نحوه اقاله و اسباب آن
۳۵۹.....	۱۶. اقاله با الفاظ مفید مقصود
۳۶۱.....	۱۷. اقاله با تصرف و انجام عمل مفید مقصود
۳۶۲.....	۱۸. اقاله شخص کروال با اشاره و کتابت مفید مقصود
۳۶۵.....	۱۹. شرایط اقاله در قراردادها
۳۶۶.....	۲۰. اهلیت طرفین هنگام اقاله
۳۶۶.....	۲۱. قصد و تراضی طرفین عقد انعقادیافته برای تفاسخ همان عقد
۳۶۶.....	۲۲. مقرنون بودن اقاله به دال بر مقصود
۳۶۷.....	۲۳. تجزیه‌پذیری عوضین در اقاله بخشی از عوضین
۳۶۷.....	۲۴. اقاله عقود لازم؛ مگر عقد نکاح و وقف
۳۶۷.....	۲۵. بطلان اقاله علیه شخص ثالث
۳۶۹.....	۲۶. مستندات مشروعیت اقاله در قراردادها
۳۶۹.....	۲۷. اجماع
۳۶۹.....	۲۸. روایات اقاله
۳۷۲.....	۲۹. اصل آزادی قراردادی و اصل حاکمیت اراده طرفین بر قراردادها
۳۷۳.....	۳۰. عمومات و اطلاعات ادلّه مشروعیت معاملات

۱۲ قواعد آزادی قراردادی در حقوق امامیه

۳۷۴.....	۵.۷ مشروعيت اقاله در قانون مدنی.....
۳۷۴.....	۶.۷ مستندات اقاله در بخشی از مورد معامله.....
۳۷۶.....	۸. قلمرو اقاله در قراردادها.....
۳۷۶.....	۱.۸ رابطه قاعده اقاله با قاعدة لزوم عقد.....
۳۷۹.....	۲.۸ نقش ادله اثباتی قاعده اقاله در تعیین قلمرو آن.....
۳۸۲.....	۳.۸ اقاله در بخشی از معامله.....
۳۸۳.....	۹. آثار اقاله.....
۳۸۳.....	۱۰. عدم اثر قهقرایی اقاله.....
۳۸۴.....	۱۰.۹ اثر اقاله در تلف عوضین.....
۳۸۵.....	۱۰.۹ حکم منافع و نمائیت عوضین تا هنگام اقاله.....
۳۸۷.....	۱۰.۹ حکم تصرفات از دیادی مورد معامله.....
۳۸۸.....	۱۰.۹ سقوط تعهدات با اقاله.....
۳۸۹.....	۱۰.۹ امانی شدن عوضین.....
۳۸۹.....	۱۰.۹ عودت دادن سریع عوضین به مالک آن.....
۳۹۰.....	۱۰.۹ حق حبس.....
۳۹۲.....	۱۰. نتایج فصل.....
۳۹۵.....	فصل ششم: انحلال یک عقد به چند عقد
۳۹۵.....	۱. مفاد انحلال یک عقد به چند عقد.....
۳۹۶.....	۲. شرایط تحقق و اجرای انحلال یک عقد به چند عقد.....
۳۹۶.....	۱.۲ قابل تجزیه بودن مورد معامله.....
۳۹۷.....	۲.۲ تعدد یکی از عوضین.....
۳۹۸.....	۳.۲ عدم اجازه معامله فضولی از سوی مالک اصلی.....
۳۹۹.....	۴.۲ عدم رضایت خریدار به عقد در همان وضع موجود.....
۴۰۰.....	۵.۲ جهل خریدار به حقیقت مورد معامله.....
۴۰۰.....	۶.۲ تحقق علم به مورد معامله بعد از انعقاد عقد و پیش از قبض آن.....
۴۰۱.....	۷.۲ عدم قیمت‌گذاری جداگانه به اجزای متعدد مبیع.....
۴۰۱.....	۳. قلمرو و مصاديق انحلال عقد واحد به چند عقد.....
۴۰۱.....	۱۰.۳ شمولیت قاعده نسبت به عدم قصد انحلال.....
۴۰۲.....	۲۰.۳ شمولیت قاعده نسبت به علم اجمالی.....
۴۰۲.....	۳۰.۳ عقد فضولی.....
۴۰۳.....	۴۰.۳ عقد غاصب.....
۴۰۳.....	۵۰.۳ معامله مال مشاع و شرکتی.....
۴۰۴.....	۶۰.۳ مستحق ^{للحیر} درآمدن بخشی از مورد معامله.....
۴۰۴.....	۷۰.۳ کشف عدم مالیت بخشی از مبیع.....

فهرست مطالب ۱۳

۴۰۴.....	۸.۳ کمتر یا بیشتر بودن مقدار مبیع از معامله
۴۰۵.....	۹.۳ حصول نقص در مبیع پیش از تسلیم آن
۴۰۵.....	۱۰.۳ کشف اختلاط جنس مبیع با جنس دیگر
۴۰۵.....	۱۱.۳ شمولیت قاعده نسبت به تجربه بین شرط و مشروط
۴۰۶.....	۱۲.۳ شمولیت قاعده نسبت به کلیه عقود معاوضی
۴۰۷.....	۱۳.۳ شمولیت قاعده نسبت به کلیه ایقاعات
۴۰۷.....	۱۴.۳ شمولیت قاعده نسبت به ثمن
۴۰۸.....	۱۵.۳ شمولیت قاعده نسبت به اوصاف عوضیں
۴۰۸.....	۱۶.۳ انحلال عقد واحد به چند عقد در قانون مدنی
۴۰۹.....	۴. مستندات انحلال عقد واحد به چند عقد
۴۰۹.....	۱.۴ اجماع
۴۰۹.....	۲.۴ استقرا
۴۱۰.....	۳.۴ عقل
۴۱۲.....	۴.۴ عرف
۴۱۳.....	۵.۴ بنای عقلابی
۴۱۳.....	۵. موارد نقض در انحلال عقد واحد به چند عقد
۴۱۳.....	۱.۵ خیار تبعض صفة
۴۱۴.....	۲.۵ نقض قاعده در اخذ به شفعه در عقد انحلالی
۴۱۴.....	۳.۵ معارضه این قاعده با قاعدة قصد
۴۱۵.....	۴.۵ حصول جهل به عوضیں در قاعده
۴۱۶.....	۶ آثار قاعده
۴۱۶.....	۱.۶ اثبات خیار تبعض صفة
۴۱۹.....	۲.۶ نحوه محاسبه تقسیط ثمن در عقد انحلال یافته
۴۲۱.....	۳.۶ باقی کامل آثار عقد نخستین در عقد تابع
۴۲۱.....	۷. نتایج فصل
۴۲۳.....	فهرست منابع